

שיח מורים לקראת העברת שאלון פנימי

פתיחה- 10 דקות

נבקש מהמורים להגדיר את המונח כפי שנתפס בעיניהם / לבקש מכל משתתף להוציא הגדרה אחת לאח"מ מהסמארטפון / להשתמש בהגדרה קיימת ולפתוח שיח לגבי דעתם על ההגדרה ועל המונח. הגדרה לדוגמא: "האקלים במוסד החינוכי הוא גורם מרכזי המשפיע על יצירת סביבה בטוחה, על תחושת השייכות ועל הערכים החברתיים שנמסרים לתלמיד. אקלים מיטבי מצמצם אלימות, מונע פגיעה באחר ומצמצם התנהגויות סיכון" שדמי, ח. (2009).

חשוב להדגיש – האקלים הוא של כל באי קהילת ביה"ס! על מנת שתהיה אוירה טובה ומיטבית במקום, חשוב שגם התלמידים וגם חברי הצוות יחוו נינוחים, מוגנים, ומשמעותיים. לפני שמתחילים תהליכים של טיוב אקלים יש להבין שזוהי לא דרך חד סטרית, אלא עבודה הדדית, שתצליח רק בשיתוף פעולה של התלמידים והצוות החינוכי כאחד. האחריות המשותפת מתחילה במתן מידע אמיתי וכן, וממשיכה בצעדים לשינוי הן מצד התלמידים והן מצד הצוות.

10 דקות

- יוצרים "ציר" על הרצפה שעליו מניחים בקצה אחד תמונה של מזג אוויר נאה ובקצה השני מזג אוויר סוער.

מניחים על הרצפה תמונות (כמו שלטים) המתארות מזג אוויר ומבקשים מהמורים לבחור תמונה, שלדעתם, מתארת בצורה הטובה ביותר את האקלים בביה"ס. מבקשים מכל אחד בתורו להניח את השלט שבחר על "הציר" שיצרנו ולהסביר את בחירתו בדיון:

- האם הם מרוצים מהציר שקיבלו?
- מה הם אוהבים שקורה? מה פחות?
- איך משפיע עלינו מזג אוויר נעים/גשום בדר"כ?

- למה זה חשוב שיהיה לנו "אקלים טוב" בביה"ס/בכיתה? למה זה תורם? במה זה מקדם אותנו?
- מה היו רוצים שיקרה ולא קורה?
- מי צריך לדאוג שזה יקרה? מה באחריותם ומה באחריות אחרים?
- מה הם מוכנים לעשות/לשנות/לשפר כדי שבכיתה/בביה"ס יהיה לנו "מזג אוויר נאה"?
- מה כולל אקלים בית ספרי?

העברת המיצב החיצוני אמורה להיות שלב נוסף בדיאלוג מתמשך עם המורים והתלמידים לגבי האקלים הבית ספרי.

לקראת המועד חשוב להזכיר לתלמידים בשיחה וכן באופן ויזואלי את התהליכים שנעשו עד כה ואת המסקנות והשינויים שהוטמעו כתוצאה מכך. בנוסף, חשוב לקיים בכל אחת מהכיתות שיחת גיוס למענה רציני ומהימן. השיחה תכלול את הנושאים הבאים:

1. מטרת השאלון ומדוע חשוב לנו שהתלמידים יתייחסו אליו ברצינות
2. מבנה סקלת התשובות
3. הבהרת המושגים

להלן פירוט הדברים:

מטרת השאלון 20 דקות

הפעלה – כרטיסיות מעגלי שיח או קבוצות מיקוד לקראת שאלון אקלים (מתוך קופסת אקלים)

כל אחד בוחר כרטיסיה ועונה עליה בקצרה. (הזמן למחשבה ותשובה קצר מאוד)
שאלות לדיון –

איך הרגשת כששאלו אותך את השאלות?

איך הרגשת כשהיית צריך לענות בזמן כל כך קצר ללא זמן מחשבה?

איך ניתן לעזור לתלמידים לזהות מקומות בהם ביה"ס פועל?

אם אני מתלבט איך לענות על השאלה – מה יכול לעזור לי?

הסבר – נציג בפני התלמידים את הכוונה להעביר שאלון אקלים בבית הספר- מיצב/ סקר אקלים. חשוב לספר לתלמידים שהשאלון עובר בכל בתי הספר בארץ, אחת לשלוש שנים ומטרתו לסייע לתלמידים ולמורים לקבל תמונה על התחושות הקיימות בבית הספר.

הרצון הוא לקבל חיזוק על מאמצים שבית הספר עושה בתחום עידוד למעורבות חברתית, קבלת האחר צמצום ומניעת האלימות, בתחום בניית יחסים קרובים וטובים בין התלמידים לבין עצמם ובין המורים לתלמידים, בתחום יצירת למידה מעניינת ומקצועית וגם לזהות מקומות שבהם צריך עוד להשתפר. להבהיר את המשמעות של תשובות מהימנות, לא לענות כלאחר יד אלא יש לענות על כל השאלות בכובד ראש ובתשומת לב- כך נשיג את המטרה המשותפת לכלל קהילת ביה"ס- קבלת תמונה אמינה למען קידום איכות חיים טובה יותר.

חשוב לשים לב לכך, שהשאלון כולל בתוכו הרבה מאוד היגדים, אליהם תצטרכו להתייחס. מכיוון שכל שאלה חשובה נבקש את מלוא הרצינות שלכם גם בשאלות האחרונות, גם כשאולי כבר מעייף...

מבנה סקאלת התשובות 20 דקות

הפעלה – הכנת סקאלת תשובות על הרצפה. כל אחד ממקם את עצמו עם מקל ארטיק (מתוך קופסת

האקלים) – מה הוא חושב שהתלמידים חושבים

בוחרים שני מדדים לשאלה ומנתחים את מיקום המורים. (רצוי היגדים הקשורים לאלימות)
למשל – 1. בחודש האחרון מישו מהמורים לעג לי או העליב אותי או השפיל אותי במילים.
2. כשיש מקרי אלימות בבית הספר המורים יודעים על כך.

שאלות לדיון –

כל אחד יסביר את הסימון שלו. מי חושב כך? מי חושב אחרת?

מי יכול לתת דוגמא להסביר את הסימון שלו?

מי סימן מספר 1 (או 2)?

איך ניתן לשנות את דעתו של מי שסימן 1, 2 ולהעביר ל-4,5? מה לדעתכם צריך להשתפר כדי שהמצב ישתנה?

הסבר – כל היגד צריך לקרוא היטב ולענות על סקלה מ-1 (אני לא מסכים בכלל עם ההיגד),

2 (אני לא מסכים עם ההיגד), 3 (מסכים חלקית),

4 (מסכים), 5 (מסכים מאד).

חשוב לציין כי הבחירה בתשובה 3- משמעותה היעדר עמדה . חשוב לנו לשמוע את עמדתכם ולכן הינכם מתבקשים לבחור בתשובות שנוקטות עמדה ברורה (גם אם היא שלילית)

הבהרת מושגים 20 דקות

הפעלה - מחלקים את הקבוצה לארבעה חלקים. כל קבוצה קטנה מקבלת רבע מהשאלון הפנימי (משהו כמו 10 שאלות) ומנסים לזהות איפה יש בעיה בשפה , איפה יכול להיות קושי בהבנה. במליאה – לשתף את כולם.

הסבר - אנחנו שואלים כדי לדעת על החוויות שלכם פה באופן כללי. לכן תחשבו על המצב שאתם חווים בבית הספר בדרך כלל. לא על אירוע בודד שחוויתם. תתייחסו לחוויות שאתם חווים פה ושהן חוזרות על עצמן בבית הספר.

ישנן שאלות ששואלות באופן ישיר על המידה שבה אתם מרגישים בטוחים ומוגנים בבית הספר. לגבי השאלות ששואלות על החודש האחרון יש להתייחס למה שחוויתם בחודש האחרון. לא להתייחס לאירועים שקרו לפני שנה אלא למה שאתם חווים ומרגישים בחודש האחרון .

הדגש הוא על החוויה עם רוב המורים. לעיתים יש מורים ספציפיים שאיתם פחות מסתדרים אבל הרצון הוא להכיר את החוויה המרכזית שלכם עם המורים...

כדאי להביא לכיתה שאלות נוספות שבהן מופיעים מושגים שצריך לפתוח ולברר עם התלמידים . למשל- לרוב המורים אכפת ממני...

מהי אכפתיות בין מורים לתלמידים? מה הסימנים שמראים לכם שלמורה אכפת מכם?? יש לכבד את תשובות התלמידים גם אם הן אינן הולמות את תפיסת המורה ביחס למושגים. זוהי בדיוק מטרת הדיון להבהיר את המושגים ולתת דוגמא של ביטויים של המושגים בשגרת ביה"ס. לדוגמא: להבהיר לתלמידים שמעקב אחרי שעורי בית, שיחת משמעת של מורה עם תלמיד לאור ארוע כלשהו, דווח להורה גם הם נובעים מאכפתיות של מורה כלפי תלמיד.

הבחנה בין "אינך" ל"הינך" למשל: "האם יש מקומות ביה"ס בהם אינך מרגיש בטוח לעומת הינך מרגיש בטוח".

(אפשר כמובן להרחיב חלק זה ולעבור עם התלמידים על השאלון הפנימי, צריך רק לעשות זאת בדרך נכונה, שלא תתן לתלמידים תחושה של "הנחיה" במה לבחור).

כאשר ניגשים למילוי השאלונים חשוב לוודא:

- לפחות 80% מתלמידי הכיתה נוכחים.
- לכל תלמיד יש גישה נוחה לשאלון דרך המחשב (במעבדה) או דרך הסמארטפון.
- התלמידים ימלאו את השאלון באופן עצמאי וללא שיתופי פעולה או שיח על מתן התשובות.
- למרות שהועבר מפגש מקדים, יש להזכיר לתלמידים בעת מילוי השאלון את מטרתו ואת חשיבות מתן מענה כנה ומדויק.
- חשוב עד מאוד לדאוג שהעברת השאלון תעשה בצורה מכבדת ונעימה – בחדר נעים ונח, באווירה נינוחה ולא לחוצה, בזמן שבו המורים ידעו מראש שהשיעור יוקדש לשאלון, ויתנו לתלמידים את כל הזמן לו הם זקוקים לצורך המענה.